

Зростання разом у різноманітності: Європейська конференція з сімейної медицини WONCA EUROPE 2017

О.М. Корж

Харківська медична академія післядипломної освіти

У Празі (Чехія) з 28 червня по 1 липня 2017 року відбулася XXII міжнародна конференція з сімейної медицини, яка щорічно проводиться Європейською асоціацією сімейних лікарів WONCA Europe. Основна тема конференції була сформульована як «Зростання разом у різноманітності».

У роботі конференції взяли участь фахівці сімейної медицини з різних куточків світу. Від України у конференції брали участь завідувач кафедри загальної практики-сімейної медицини Харківської медичної академії післядипломної освіти О.М. Корж, доцент кафедри сімейної медицини Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика В.І. Ткаченко та доцент кафедри терапії та сімейної медицини при медичному факультеті Ужгородського національного університету П.О. Колесник.

Конференції WONCA Europe стали найвпливовішими подіями для лікарів загальної практики різних країн. Вони сприяють глобальній поінформованості щодо останніх клінічних стратегій первинної медичної допомоги та розвитку професійних питань.

«Об'єднана різноманітність» є офіційним девізом Європейського Союзу. Об'єднані у сім'ю WONCA, сімейні лікарі прагнуть розвиватися в європейській різноманітності, навчаючись один від одного та обмінюючись досвідом та знаннями. Це пояснює як тему XXII конференції, так і дозволяє розкрити усі аспекти дисципліни.

Програма конференції була збалансована на підставі оригінальних абстрактів, тем, запропонованих провідними міжнародними науковими мережами, комітетами та групами, визнаними WONCA. Були використані найновіші технології, що сприяло досягненню високоякісного наукового змісту конференції.

Особливу увагу у Празі приділяли ролі сімейних лікарів у побудові відносин та зменшенні соціальних конфліктів. В усьому світі сепаратистські сили, що діють сьогодні, є джерелом тривоги, загрози та конфліктів. Поняття нації можуть бути джерелом гордості, а також розбрату. Професійні групи, такі, як WONCA, стикаються із завданням знайти спільні цінності та засоби підвищення професійного стану та впливу сімейних лікарів, одночасно з повагою до різноманітних параметрів та особливостей лікарів та пацієнтів.

Важливо розуміти, що в Європі і цивілізованому світі триває процес вдосконалення та зміцнення первинної медичної допомоги. Демографічна структура у більшості європейських країн змінюється, спостерігається різке збільшення кількості осіб похилого віку. У зв'язку з цим системи охорони здоров'я практично усіх європейських країн, маючи сильне бажання гарантувати доступ до медичного обслуговування, стурбовані зростанням витрат при незмінній якості медичних послуг. Ситуація виглядає такою, що роботи у сімейного лікаря попереду буде ще більше.

Останнім часом зарплата сімейного лікаря часто перевищує зарплати лікарів-спеціалістів. І пояснення цьому – попит таких лікарів у суспільстві. Найбільше в Європі заробляють лікарі і педагоги. Зарплата європейських лікарів коливається у діапазоні 7–15 тис. євро на місяць. Лідером за середньостатистичною

річною зарплатою серед лікарів загальної практики є Великобританія – 118 000\$.

Кваліфікація «сімейний лікар» дає лікарю право консультувати усіх членів сім'ї в будь-якій області медицини, залучаючи вузьких фахівців для консультацій і координації лікування тільки у виняткових випадках. Наприклад, у Нідерландах за сімейним лікарем закріплені у середньому 2300 пацієнтів. Мінімум – 1000 осіб (інакше не буде вистачати практичного досвіду) і не більше 2700 (починає страждати якість). Статус сімейних лікарів у Нідерландах – приватний (кожен – юридична особа). Проте прийом пацієнтів – безкоштовний, як і медикаменти з переліку життєво необхідних для всіх груп населення, включаючи антибіотики, гіпотензивні препарати тощо. Усі жителі Голландії самостійно реєструються у лікаря загальної практики. Важлива вимога – територіальна наближеність до лікаря: при невідкладному візит той повинен мати можливість доїхати до хворого за 15 хв. Пацієнт не може змінювати обраного лікаря частіше, ніж один раз за півроку. Лікар також може стати ініціатором припинення роботи з пацієнтом, якщо не складаються довірчі відносини. Це дисциплінує: сімейні лікарі не схваляють тих, хто дуже часто змінює свого доктора.

Сьогодні в країнах не тільки Західної Європи, а й Центральної на рівні сімейної медицини вирішується близько 80% всіх випадків звернень до лікаря. І тільки 20% випадків вимагають звернення до «вузьких» фахівців і госпіталізації у стаціонари. Головні місця цих країн у рейтингу Всесвітньої організації охорони здоров'я наочно підтверджують ефективність наведеної вище організації медичної допомоги. Майже усі сімейні лікарі працюють з пацієнтами з різних етнічних груп, культур та соціальних верств. Це насправді великий привілей, проте їхні погляди, досвід та пріоритети можуть сильно відрізнятись від наших. Нам теж потрібно вміти вміло працювати з іншими людьми, бути готовими протистояти різним викликам. Завжди існує ризик сили та безсилля – хто володіє ресурсами, приймає рішення: чи маємо ми голос у тій чи іншій ситуації, чи це є поза нашим контролем? З огляду на ці ризики, наші цінності можуть об'єднати нас, дозволити бути стійкими та наполегливими у подоланні усіх викликів, але можуть траплятися випадки, коли вони також проти нас.

Важливим способом, за допомогою якого сімейні лікарі можуть подолати конфлікти та служити прикладом для суспільства, – це зробити свою практику відкритою та прийнятною для всіх без винятку пацієнтів. І це, звичайно, також відо-

бражається в рамках консультації – наскільки чутливим є лікар до пацієнтів, наскільки готовий до складних особистих проблем, які кидають виклик власній системі цінностей, як можна допомогти або навіть заперечити переконанням та звичаям пацієнтів, якщо це може бути шкідливим для них або інших людей. Усе це – навички внутрішньоособистих та міжособистих відносин, які є особливо складними частинами навчання та постійного професійного розвитку.

Якщо ви хочете вплинути на чужі системи цінностей, щоб зосередити увагу на пацієнті як на людині, а також бути уважним до питань справедливості та потреб бідних та маргінальних людей, то для сімейних лікарів дуже важливо бути педагогом.

Два семінари були проведені на WONCA Europe у Празі стовсвоно удосконалення підготовки сімейних лікарів. Існує безумовно сильний інтерес до покращення статусу сімейної медицини як вибору кар'єри для студентів медичних закладів у всьому світі. Так, на семінарі у Празі були прийняті наступні рішення:

1. Ми повинні лобювати і взаємодіяти з фахівцями, які впливають на навчальні плани.
2. Усі медичні школи повинні створювати, покращувати/зміцнювати кафедри загальної практики.
3. Сімейна медицина повинна бути певною мірою представлена у кожному навчальному році. Несприятливим є, якщо вона вводиться лише наприкінці навчального плану; необхідно починати рано і збільшувати її вплив.
4. Ми повинні отримати територію, окрему від інших спеціальностей і вплив на студентів.

У країнах Західної Європи і США професійні громадські організації відіграють важливу роль у підготовці медичних кадрів на післядипломному рівні. Спеціально для цієї мети розроблені системи обліку кредитів (балів), які постійно удосконалюються. До цих систем долучені не тільки медичні професійні організації, а й багато наукових медичних видань, в яких серед традиційних публікацій, присвячених результатам клінічних досліджень, можна побачити тестові завдання та матеріали з поміткою CME (continued medical education – безперервна медична освіта) із зазначенням, яку кількість кредитів (балів) можна отримати при опрацюванні цих матеріалів і в разі правильних відповідей на тестові завдання.

Також важливо зазначити, що, як правило, жодна велика міжнародна конференція не проходить без видачі її учасникам сертифікатів, в яких зазначено кількість кредитів (балів), отриманих у результаті відвідування такого заходу.

Важливим правилом безперервного професійного розвитку сучасного сімейного лікаря є самоосвіта. Запланувати процес свого розвитку може кожен лікар на підставі самооцінки власної діяльності. Сам процес навчання відбувається під час відвідування лекцій, семінарів, конференцій, засідань асоціацій, вивчення літератури.

Але участь у конференціях і семінарах – не єдиний шлях навчання. Сімейний лікар може вчитися і розвиватися, працюючи з пацієнтами у рамках повсякденної практики, під час обговорення з колегами тих чи інших випадків і клінічних ситуацій, отримуючи поради і думку фахівців про хворих, спрямованих на консультацію, дізнаючись думку медсестер, пацієнтів та їхніх родичів, читаючи, вивчаючи клінічні рекомендації і медичні публікації.

Здається незвичною не тільки форма навчання, а й відсутність жорсткої програми, як це передбачено традиційним післядипломною навчанням.

У цьому випадку важливим є складання персонального плану вдосконалення:

- план відвідувань конференцій, конгресів, лекцій, семінарів, а також підвищення свого рівня в інших адаптивних формах;
- аналіз власної практики на підставі оглядів історій хвороби і щоденника спостережень історії хвороб власних пацієнтів;

- проведення внутрішнього і зовнішнього аудиту;
- використання у своїй практиці клінічних рекомендацій (guidelines).

Важливим є використання дистанційного навчання – відмінної можливості для гнучкого, адаптивного і індивідуалізованого навчання. Можна вивчити який-небудь модуль з програми великого курсу, можна спілкуватися з викладачем і куратором і водночас це можна робити у зручний для учня час. Якщо за кордоном дистанційне навчання вийшло на високий рівень, то на пострадянському просторі воно залишається малодоступним і перебуває на початку свого шляху.

Учасники конференції мали можливість тренувати практичні навички, що має важливе значення для повсякденної роботи лікаря загальної практики. Були створені «лабораторії навчочок» на відкритому майданчику в конференц-центрі.

WONCA Europe розробила та схвалила декларацію конференції, в якій зазначається, що різноманітність завжди була однією з найбільш визначальних і властивих особливостей людей Європи. Напруженість між різноманітністю і прагненням до однаковості була джерелом багатьох великих досягнень в Європі, але також відіграла певну роль у деяких зі своїх найбільших невдач.

Країни і регіони можуть процвітати у тому випадку, коли різноманітність визнано і прийнято. Але оскільки населення стає все більш неоднорідним, необхідно політичне керівництво для забезпечення основних послуг, таких, як охорона здоров'я та освіта. Конференції WONCA Europe є унікальними платформами для вираження, обміну та просування таких цінностей. Під час цьогорічної конференції у Празі було досліджено багато аспектів неоднорідності у професійному житті сімейних лікарів, проведено обмін досвідом та знаннями, підтверджено необхідність постійного обміну досвідом як всередині країни, так і між країнами. Адже це ключовий фактор для того, щоб сімейні лікарі могли зростати разом та і вирішувати сучасні виклики, такі, як збільшення нерівності у сфері здоров'я, демографічні зміни, старіння та багатобарвність.

Рішуче наголошено, що громадяни та політичне керівництво Європи повинні охоплювати різноманіття повноцінно, прийняти ідентичність усіх людей та сприяти традиційним і доведеним часом європейським цінностям свободи, демократії, поваги до закону, вільному доступу до освіти, гендерній рівності, повазі до індивідуальності, свободі віросповідання, співпраці та відкритому спілкуванню.

Члени організації WONCA Europe прагнуть підвищити рівень поінформованості та підтримувати зусилля з освіти з урахуванням на різноманітність, включивши її в свою програму, а також співпрацюючи з університетами та іншими установами для розроблення відповідних програм.

WONCA Europe закликає:

1. Сімейні лікарі країн Європи повинні усвідомлювати неоднорідність своїх громад та забезпечувати стабільне, рівноправне, безпечне, прийнятне та цілеспрямоване медичне обслуговування для всіх.
2. Організації первинної медичної допомоги та організації-члени WONCA Europe повинні використовувати досвід та знання в галузі різноманіття, які надаються мережами, установами та громадами по всьому європейському регіону, з тим, щоб вони могли підвищити якість обслуговування.
3. Організації-члени WONCA Europe повинні активізувати розроблення відповідних програм післядипломної та безперервної освіти сімейних лікарів з різноманітності, беручи до уваги відповідні потреби пацієнтів, необхідне управління охороною здоров'я та роль, яку сімейні лікарі повинні здійснювати.
4. Політики, організатори охорони здоров'я та інші зацікавлені сторони повинні створювати такі умови для первинної медичної допомоги, щоб дати можливість виконувати наведені вище пункти.